

Оңтүстік-Қазақстан медицина академиясы
Қазақ, орыс және латын тілдері кафедрасы

Тақырыбы : Қазақстандағы тарихи орындар

Дайындаған: Әбиболла Дина
Топ : 105.ФӨТ.Б.
Тексерген : Ахбанбетова Ү.Ш.

Шымкент 2019ж.

Жоспар

1)Кіріспе

2)Негізгі бөлім

2.1)Бесшатыр қорғаны

3)Қорытынды

4)Әдебиет тізімі

Кіріспе

Қазақстан даласында көптеген қызықты және зерттелмеген орындары бар. Дала жұмбақтарының бұл санаты Іле алқабында, Алтын Емел ұлттық паркінің аумағында жерленген қорғандарды қамтиды.

Ғалымдар бұл жерлеуге маңызды адамдар жерленді деп шешті. Сондықтан олар патша деп аталады.

Кешен 18 қабірден тұрады, олардың 5-і ең үлкен. Олардың арқасында бұл зират Бешшатыр деп аталды: қазақ тілінде «беш шатыр» деген сөз.

Археологтар б.з.д. 6-4 ғасырлардағы Кургантар пайда болды. е. Бұл қазақ даладағы сақтардың үстемдік кезеңі.

Пластинкалардағы суреттер (және бұл жануарлар, күн символдары, гүлді өрнектер) бұл ұзақ уақыттың нанымдары мен әдет-ғұрпы туралы көп нәрсе айтып береді.

Беркка қаласының қызықты және көму қабірі. Тас ғасыры туралы көбірек білу үшін Қола және Темір дәуірінің артефакттары табылған Айдарлы, Айшырақ, Бугылий II, Саңғрудың мазарларына барыңыз.

Бесшатыр қорғаны

Қапшағай су қоймасының солтүстік жағасында, Алтынбел ұлттық паркінің аумағында, Шалқар шатқалының төменгі жағында, Бесшатырдың бірегей қорған кешені орналасқан.

Осы аймақта 30-дан астам қорғандар табылды, олардың арасында диаметрі 104 және биіктігі 18 метр болатын үлкен қорғандар бар. Ежелгі көшпенділерде төбедің биіктігі мен диаметрі қайтыс болған адамның жағдайына және оның қоғамдағы өзіндік ерекшелігіне сәйкес келді. Адамның өмірі неғұрлым маңызды болса, жерлеуге қатысқан адамдардың саны соғұрлым көп. 50-100 метр және одан да көп диаметрі бар қорғандар тайпалар мен кәсіподақтар басшыларына, билеушілер мен патшаларға, әйгілі жауынгерлерге, кландардың басшыларына және атақты адамдарға - 30-нан 40-ға дейін, кейде 50 метрге дейін тұрғызылған. Қарапайым жауынгерлерге 15-тен 25-30 метрге дейінгі жерленген қорғандар салынған. Әрине, бұл есептеулер шамамен болып табылады, бірақ олар замандастарының жерге көмілгенін көрсетеді.

«Бессатыр» сөзі бес шатырды білдіреді, яғни жерлеу қорғандары. Бұл атау жердің бір орталық бөлігімен беріледі және кейінірек уақыт өте келе, Шалқар шатқалының аузында әлдеқайда көп қорғандар бар. Алты ғасырдың басында, алты деңгейде, үш деңгейлі қорғандар мемлекеттік деңгейде Қапшағай ГЭС құрылысы және Іле өзенінің каньонын суару туралы шешім қабылданған кезде қазылды.

№1 мешіттің диаметрі 50 метр және биіктігі 7,5 метр болатын. Төбеден Тянь-Шань шыршасынан салынған қабір табылды. Сырттай, бұл ғимарат қожайынға ұқсады, бірақ саки шеберлері қарапайым құрылыс техникасын қолданды: олардың көлденеңінен қойылды, оларды екі тігінен қазылған бағаналардың арасына орналастырады. Камераның төбесі, сондай-ақ, журналдармен жабылып, үстіне қамыс қапталған. Өткізу қабірге - дромозға әкелді. Мұражай камерасының алдында тағы бір шағын бөлме пайда болды. Жерлеу рәсімінен кейін дромды тастармен қаптап, бүкіл құрылым бойынша үлкен тастар мен тастар құрылды.

Бесінші қырандардың дизайнында кейбір айырмашылықтар бар. Мәселен, 2-ші қабірдің қабірінде жерлеу ежелгі бетінен 2 метр тереңдікте жерленді, ал жерасты өтпесімен ұзындығы 55 метрлік жер асты өтуі жерлеу камерасына әкелді.

Үлкен «корольдік» қорғандардың жерлеуі ежелгі кездерде тоналған, сондықтан археологтар табылған заттар Бесшатыр қорғанының кішкентай қорғандарының бірінде бүкіл кешеннің құрылыс уақытын айтуға болады. Жоғарыда айтылғандай, аздаған адамдар азғана және қарапайым дизайнмен қоршалған. Кішкентай қорғанның қазбалары кезінде археологтар екі адамның қаңқасы орналасқан шұңқырды тапты. Өлгендердің оң жағына қылыш және акинаки (үлкен темір қасқырлар), ал сол жақ саусақтарда қола ұштары мен қалқаны бар елу жебе қойылды.

Үлкен және орта аралықтардың айналасында сақина қалыптастырып, тасты есептеулер табылды. Үлкен тастардан тұратын және үлкен қорғанның айналасында орналасқан мемориалдық қабырғалар өте қызықты. Қазіргі уақытта олардың 150-ден астамы бар, олар дисциплинаның нысаны болып табылады, олардың мөлшері шамамен 4 метрге жетеді. Күшті жойылғандарды қоспағанда, қоршаулардың әрқайсысы сыртқы жағынан мәнхирлермен жабылады - 1,5-2,5 м биіктіктегі тігінен орнатылған тастар. Көптеген қоршауларда 4 мәнхир бар, олардың 2-3-і. Кейбір мәнхирлер құлап, бөлінді, бірақ көбісі аман қалды.

Үлкен хауыз табылмады, ол тарихи, мәдени, археологиялық ескерткіш ретінде сақталды. Үлкен қорғанның жоғарғы жағынан, мемориалды қабырғалар орталықтан біркелкі болмағаны анық, олар спиральды құрады, ол бойынша, ең алдымен, өзеннің өзеніне өтуі болды. Археологтар мемориалдық қоршаулардың бетінде тағамдардың және көмірлердің фрагменттерін тапты - жерлеу рәсімінің іздері. Менхирлерде өздері сақталған бейнелер. Бессхатидің алғашқы зерттеушілері олардың жалпы тамғалары деп есептеді, бірақ бұл ешкі суреттері бар петроглифтердің үзінділері.

Қорытынды

Жалпы алғанда, Бесшатыр кешенінің барлығы әдемі әсер қалдырады, мұнда ежелгі көшпелі Саки өркениетінің ұлылығы мен күш-қуатын көре аласыз.

Ерте темірдің дәуірінде, Іле өзенінің аңғарында және Тянь-Шань тау бөктерінде көшпенділер ең ірі және ең күрделі қабір құрылыстарын төңіректегі немесе төңіректегі төңіректегі айналмалы есептеулермен, манхирлермен және ескерткіш есептеулермен тұрғызған кезде болды.

Ханадан табылған мәліметтер бойынша, Сак шіркеуі өздерінің үстем жағдайын сақтап, өлімнен кейін үлкен ескерткіштерді тұрғызуға тырысты.

Әдебиет тізімі

1. Бешатыр// Қазақстан. Национальная энциклопедия. — Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2004. — Т. I. — ISBN 9965-9389-9-7.
2. Железный век // Қазақстан. Национальная энциклопедия. — Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2005. — Т. II. — ISBN 9965-9746-3-2.